

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 85 0 П 057091 19 Рев 2
Бања Лука, 21.7.2020. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Виоланде Шубарић, као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Биљане Томић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља М. Х. 1 из Г. Г., М. Х. 2 из Грачанице, М. Ш. и Ф. Х. из Г. Г., сви заступани по пуномоћнику Б. П., адвокату из Б. Л., против туженог М.Х. 3 из Г. Г., заступан по пуномоћнику Д. Т., адвокату из Д., ради утврђења, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Добоју број 85 0 П 057091 18 Гж 3 од 14.3.2019. године, на сједници одржаној 21.7.2020. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужитељице М. Х. 1 се одбацује.

Ревизија тужитеља М. Х. 2, М. Ш. и Ф. Х. се одбија.

Тужени се одбија са захтјевом за накнаду парничних трошкова насталих у поступку по ревизији.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Добоју број 85 0 П 057091 18 П 2 од 16.11.2018. године одбијен је тужбени захтјев којим је тражено да се утврди да је ништав уговор о поклону закључен између правног предника парничних странака М. Х. 4 као поклонодавца и туженог као поклонопримца, који уговор је судски овјерен 15.6.2006. године, а чији предмет су биле некретнине ближе описане у изреци те пресуде, те да се тужени обавезе да трпи да се пок. М.Х. 4 упише у катастру као сопственик ових некретнина. Истом пресудом је одбијен и тужбени захтјев којим је тражено да се утврди да су тужитељица М.Х. 1 (даље: првотужитељица) и пок. М. Х. 4 за вријеме трајања брачне заједнице стекли некретнине означене као кч.бр. 1099/1, 817/3 и 726 к.о. Г. Г. као брачну тековину, да удио првотужитељице у стицању ових некретнина износи $\frac{1}{2}$ дијела и да тај дио не улази у заоставштину пок. М. Х. 4, те да се тужени обавезе да трпи да се првотужитељица упише у катастру као супосједник наведених некретнина са $\frac{1}{2}$ дијела. Тужитељи су обавезани да туженом солидарно накнаде парничне трошкове у износу од 8.527,00 КМ са каматом од пресуђења до исплате.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Добоју број 85 0 П 057091 18 Гж 3 од 14.3.2019. године жалбе тужитеља су дјелимично уважене и првостепена пресуда укинута у дијелу којим је туженом досуђена камата на износ парничних трошкова, док су у преосталом дијелу њихове жалбе одбијене и првостепена пресуда у том дијелу потврђена.

Благовремено изјављеном ревизијом тужитељи побијају другостепену одлуку у дијелу којим је одбијена њихова жалба и то због повреде одредаба парничног поступка, погрешне примјене материјалног права и прекорачења тужбеног захтјева те предлажу да се оспорена пресуда преиначи тако што би тужбени захтјев био усвојен или да се обје нижестепене пресуде укину и предмет врати на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужени предлаже да се ревизија првотужитељице одбаци, а да се ревизија осталих тужитеља одбије као неоснована.

Ревизија првотужитељице није дозвољена, а ревизија осталих тужитеља није основана.

Према подацима у спису, првотужитељица је умрла 23.01.2019. године тј. прије доношења другостепене пресуде. У смислу одредбе члана 311. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске” број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), смрћу странке престаје пуномоћје које је иста дала свом пуномоћнику. Првотужитељица није могла након своје смрти дати пуномоћје за изјављивање ревизије, па се њена ревизија указује недозвољеном јер пуномоћник тужитеља није имао овлаштење да и у њено име поднесе ревизију, слиједом чега је одлучено као у ставу I изреке ове пресуде, сходно члану 247. ст. 1. и 2. ЗПП.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља да се утврди да је ништав уговор о поклону некретнина закључен између туженог и његовог пок. оца М., да се утврди да дио поклоњених некретнина представља заједничку брачну тековину пок. М. и првотужитељице са по ½ сувласничког одн. супосједничког дијела, да се утврди да ½ дијела тих некретнина не улази у заоставштину пок. М. и да се успостави раније катастарско стање на овим некретнинама односно изврши упис првотужитељице као сувласника и супосједника спорних некретнина.

Одлучујући о захтјеву тужитеља, а на темељу резултата доказног поступка, нижестепени судови су утврдили: да је првотужитељица супруга пок. М.Х. 4, а да су остали тужитељи као и тужени његова дјеца; да су пок. М.Х. 4 као поклонодавац и тужени као поклонопримац 13.6.2006. године закључили уговор о поклону, који је дана 15.6.2006. године овјерен код надлежног суда; да су предмет поклона биле некретнине у Г. и Д. Г. те Б., а да је у земљишним књигама пок. М. био уписан као сувласник истих; да се тужени на основу овог уговора уписао као посједник поклоњених некретнина у катастру; да је овом уговору претходио уговор о поклону кога су дана 05.6.2006. године закључили тужени и тужитељ Ф.Х. (даље: четвртотужитељ), а којим је тужени поклатио четвртотужитељу своју кућу у Г. Г.; да је у вријеме закључења уговора тужени био неожењен и да је живио у заједничком домаћинству са родитељима; да се тужени у току 2010. године оженио и да је у почетку живио у заједничком домаћинству са супругом и родитељима, али да се због поремећених односа између његове супруге с једне стране и његових родитеља с

друге стране крајем септембра 2011. године иселио из родитељске куће те са супругом засновао засебно домаћинство; да су родитељи туженог закључили брак 1950. године и да је тај брак престао 2013. године смрћу пок. М.; да је оставински поступак иза пок. М. прекинут и тужитељи упућени на парницу; да је пок. М. Х. 4 за живота покренуо парницу против туженог ради опозива предметног уговора о поклону због неблагодарности и да је његов тужбени захтјев правоснажно одбијен.

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање нижестепени судови налазе да је спорни уговор, закључен између туженог и његовог оца М., везан за уговор о поклону кога је неколико дана раније тужени закључио са братом Ф. односно четвртотужитељем, те да су та два уговора била резултат породичног договора, јер су првотужитељица и пок. М. као родитељи жељели да сва њихова дјеца имају своје куће. Из проведених доказа произилази да претежан дио некретнина које су биле предмет поклона представља посебну имовину пок. М., коју је он стекао наслеђивањем и којом је могао слободно располагати, те да је првотужитељица знала за спорни уговор о поклону и није му се противила, па околност што један дио поклоњених некретнина представља њену брачну тековину, стечену у браку са пок. М., није од утицаја на правну ваљаност наведеног уговора. Стога је тужбени захтјев у цијелости одбијен као неоснован.

Одлуке нижестепених судова су правилне и законите.

Неосноване су тврдње ревидената да се није остварила побуда због које је закључен предметни уговор о поклону јер тужени није извршавао обавезе преузете тим уговором. Уговор о поклону је формалан, добротин, бесплатан и једнострано обавезујући уговор. Битни елементи овог уговора су предмет (ствар или право) и намјера дарежљивости (*animus donandi*). Намјера дарежљивости обухвата вољу да се одређена ствар поклони. Управо по овој намјери се уговор о поклону разликује од других уговора на основу којих се стиче право својине (продаја, размјена и сл.). Код овог уговора само једна уговорна страна (поклонодавац) има обавезу према другој страни (поклонопримац).

Предметним уговором о поклону тужени није преузео обавезу да издржава родитеље, да са њима заједно живи и да их сахрани, како то без упоришта у проведеним доказима тврде тужитељи. Да је то била намјера поклонодавца, он са туженим не би закључио уговор о поклону већ уговор о доживотном издржавању. Уговором је само предвиђено да ће се тужени бринути о својим родитељима пажњом доброг сина, а то је морална обавеза дјецe према родитељима која би постојала и да није уговорена. Ова уговорна клаузула, међутим, не значи да је између туженог и његовог оца закључен уговор о доживотном издржавању нити се из ње може закључити да је испуњавање ове обавезе (исказивање пажње према родитељима) био основни мотив и побуда за закључивање уговора, поготово ако се узме у обзир чињеница да поклонодавац ни финансијски ни стамбено ни на било који други начин није зависио од туженог као поклонопримца.

Из проведених доказа произилази да је тужени у вријеме закључења уговора о поклону живио у заједничком породичном домаћинству са родитељима, са којима је остао живјети и након женидбе. Између његових родитеља и супруге је дошло до несугласица које су за последицу имале да се крајем септембра 2011. године тј. годину дана након женидбе тужени са супругом одселио из родитељске куће. Нису

основани ревизиони наводи да се због одласка туженог из куће његових родитеља није остварила побуда због које је уговор о поклону закључен. Нижестепени судови су правилно оцијенили проведене доказе и на темељу те оцјене правилно закључили да је основна побуда за закључење спорног уговора била да тужени не остане без имовине, будући да се сагласио са приједлогом породице да своју кућу поклони брату Ф. одн. четвртотужитељу, па му је предметним уговором о поклону отац хтио пренијети у својину друге некретнине као компензацију за некретнине које је исти поклонио брату.

Сходно одредби члана 53. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), побуда не улази у правни основ уговора, уколико уговором није другачије одређено. Стога побуда из које је уговор закључен нема дејство на његову ваљаност. Међутим, код уговора без накнаде, какав је уговор о поклону, побуда истовремено представља у каузу уговора. Ако кауза не постоји или је недопуштена, уговор је ништав (члан 52. у вези са чланом 103. ЗОО). Ако је неко дао другоме поклон у очекивању да му овај нешто учини, а то очекивање се није обистинило, кауза је отпала, но то не значи аутоматски да је уговор о поклону ништав.

У конкретном случају је правилно утврђена кауза спорног уговора. Како је напријед речено, побуда за закључење тог уговора није била да се тужени доживотно брине о оцу и са њим живи заједно у истом домаћинству већ да му буде надокнађен мањак у имовини до кога је дошло због породичног договора да он своје некретнине поклони брату тј. четвртотужитељу. Ова кауза се остварила и допуштена је па се нису оствариле законске претпоставке за ништавост предметног уговора у смислу одредбе члана 103. ЗОО.

Треба имати у виду и да пок. М. није само туженом учинио поклон. Он је и другој својој дјечи поклањао некретнине. Примјерице, сину К. је 1991. године поклонио некретнине које у нарави представљају кућу и окућницу. Након К. смрти 1993. године, ове некретнине су по основу наслијеђа поново постале М. својина са 1/1 дијела јер му је првотужитељица уступила свој насљедни дио. Дакле, пок. М. је имао право да као једини власник располаже тим некретнинама.

Надаље, из проведених доказа произилази да је првотужитељица учествовала у закључењу спорног уговора. Тачно је да она није била уговорна страна (то није ни могла бити обзиром да су поклоњене некретнине биле уписане на име њеног мужа), али изјаве странака и свједока упућују да је она знала за учињени поклон и била сагласна са њим. Иако су тужитељи тврдили да нису знали за спорни уговор о поклону, приликом саслушања у својству странке су се изјашњавали о томе ко је био иницијатор закључења тог уговора и наводним обавезама које је тужени преузео истим, па су нижестепени судови с правом закључили да су сви чланови породице, укључујући и првотужитељицу као супругу поклонодавца, били упознати са овим уговором, као што су знали и за уговор који је у исто вријеме тужени закључио са четвртотужитељем, у складу са породичним договором. И тужитељ М.Х. 2 (даље: друготужитељ) је потврдио наводе туженог да су ова два уговора (уговор којим је тужени поклонио своје некретнине четвртотужитељу и уговор којим је отац М. неколико дана након тога поклонио некретнине туженом) међусобно повезана и условљена.

Из проведених материјалних доказа, а првенствено правоснажних рјешења о наслеђивању из 1960. и 1965. године те зк. извадака, проистиче да је претежан дио покљоњених некретнина пок. М. стекао по основу наслеђивања иза умрлог оца и сестре, па је правилан закључак нижестепених судова да су те некретнине његова посебна имовина, сходно члану 270. став 7. Породичног закона („Службени гласник Републике Српске” број 54/02 до 63/14, даље: ПЗ). Према утврђеном чињеничном стању, које се не може преиспитивати нити побијати у ревизионом поступку (члан 240. став 2. ЗПП), само 2 од укупно 12 покљоњених катастарских честица чине заједничку имовину првотужитељице и пок. М., коју су они стекли радом у току брака (тужитељи у коначно уређеном тужбеном захтјеву тврде да брачну тековину представљају 3 катастарске честице). Нижестепени судови су за сваку од тих честица дали ваљане разлоге због којих сматрају да се ради о посебној или пак заједничкој имовини те су правилно примијенили материјално право када су закључили да је спорни уговор ваљан и у оном дијелу којим је пок. М. располагао заједничком брачном тековином. Наиме, ваљаност уговора зависи од понашања, савјесности и добре вјере свих учесника у конкретном правном послу, укључујући и брачног супружника који није био учесник тог односа (овдје: првотужитељица). Неспорно је да је као искључиви власник одн. посједник наведених некретнина био уписан пок. М., супруг првотужитељице, која се сагласила са таквим стањем и дуги низ година (све до 2016. године, када је поднесена предметна тужба) није предузела нити једну правну радњу да се њено право сусвојине упише у земљишне књиге већ је, штавише, имовину која јој је припадала по основу наслијеђа иза умрлог сина уступила супругу М. Овакво пасивно понашање првотужитељице у конкретном случају се може уподобити са прећутно датом сагласношћу за располагање заједничком имовином (члан 271. ст. 1. и 2. ПЗ), поготово што је иста била упозната са уговором о поклону и није му се противила.

Имајући у виду напријед наведено, без основа су приговори ревизије да су нижестепени судови повриједили одредбе парничног поступка из члана 209. у вези са чл. 8. и 191. ст. 4. ЗПП. Наиме, правилним тумачењем изјава парничних странака и свједока те довођењем истих у везу са другим проведеним доказима, а нарочито приложеним исправама, ови судови су утврдили све чињенице које су битне за питање правне ваљаности спорног уговора, а за своје правне закључке су дали ваљане разлоге, које у потпуности прихвата и овај суд. Стога се не може прихватити ревизиони навод да ти судови нису образложили на основу чега су закључили да је намјера покљонодавца била да сва његова дјеца буду обезбијеђена и да имају своје куће. Ова намјера међу странкама није ни била спорна, а друготужитељ је изричито изјавио да су његови родитељи (пок. М. и првотужитељица) саградили 5 кућа за 5 синова. Надаље, нижестепени судови су аргументовано образложили због чега нису поклонили пуну вјеру наводима тужитеља. Они су давали противрјечне и конфузне изјаве, које су у колизији са другим проведеним доказима. Тако је првотужитељица, у парници коју је пок. М. водио против туженог ради опозива спорног уговора, изјавила да је тужени и након одласка из њихове куће долазио да оца и њу пита како су и да ли им нешто треба те да је одбранио оца када га је напао брат О., да би у овој парници промијенила исказ тврдећи да тужени није бринуо о њој и оцу, да их је тјерао из куће и оца тукао, мада је признала да им је тужени доносио пензију и инвалиднину. Приликом задњег саслушања у својству парничне странке иста је поново измијенила своје наводе тврдећи да у породици није било свађа (раније је тврдила супротно). Тужитељица М. Ш. је прво тврдила да је тужени био дрзак према

оцу и тукао га, али је истовремено изјавила и да је тужени родитељима доносио пензију, да им је помогао да након рата обнове породичну кућу, да се повремено бринуо о њима и да их је водио код доктора. Друготужитељ је тврдио да се тужени није бринуо о родитељима, али је признао да је исти посјећивао мајку одн. првотужитељицу док је боравила у бањи. Нити један од саслушаних свједока није потврдио наводе тужитеља да је тужени малтретирао родитеље. Према наводима свједока Р.М. као и М. Б., З. М. и А. Х., чији искази су прочитани као саставни дио предмета број 85 0 П 025382 11 П, који је изведен као доказ у овој парници, тужени се бринуо о родитељима, водио их је љекару и у бању те им у иностранству набављао лијекове, а и након одласка из родитељске куће, је долазио код њих кад год је затребало. Нижестепени судови су, након оцјене доказа извршене у смислу члана 8. ЗПП, с разлогом прихватили наводе туженог, који су сагласни не само са изјавама свједока већ и са материјалним доказима, док нису поклонили вјеру тужитељима, о чему су дали задовољавајуће аргументе.

Тврдње да тужени није испуњавао обавезе из уговора о поклону тужитељи су и раније безуспјешно износили у спору који је пок. М.Х. водио против туженог ради опозива тог уговора. У том спору је непобитно утврђено да обавеза туженог да се брине о родитељима пажњом доброг сина није била основни мотив за закључење уговора о поклону, а отац туженог је тада признао да га тужени није малтретирао нити тјерао из куће. Уосталом, неизвршење уговорних обавеза не утиче на правну ваљаност уговора већ може само бити разлог за раскид уговора, а у овој парници тужитељи такав захтјев нису поставили.

У ревизији се по први пут истиче да се у конкретном случају ради о посебној врсти уговора о поклону (поклон са налогом). Обзиром да се у ревизији не могу износити нове чињенице, осим оних које се односе на повреде поступка учињене пред другостепеним судом (члан 242. ЗПП), ови ревизиони наводи немају утицаја на правилност нижестепених одлука, поготово јер нису поткријепљени одговарајућим доказима.

На основу напријед наведеног ваљало је одлучити као у ставу II изреке, у смислу члана 248. ЗПП.

На основу члана 397. ст. 1. у вези са чланом 387. ЗПП, овај суд је одбио захтјев туженог за накнаду трошкова ревизијског поступка на име састава одговора на ревизију, налазећи да ови трошкови нису били потребни за вођење парнице.

Предсједник вијећа
Виоланда Шубарић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић